

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจารเป็นหนึ่งในปัญหาอาชญากรรมที่ปรากฏเกิดขึ้นในสังคมไทยมาอย่างช้านานและยังคงปรากฏเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน แม้จะมีกฎหมายมาบังคับใช้กับความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจาร เช่น ประมวลกฎหมายอาญาก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจารได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการสำรวจข้อมูลคดี ผู้วิจัยพบว่าสถิติคดีในคดีข่มขืน-อนาจาร จากสถิติคดีของศาลยุติธรรมในปี พ.ศ. 2563 ถึงปี พ.ศ. 2561¹ มีผู้เสียหายในการกระทำความผิดอนาจารทั่วศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักรไทยรวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 5766 ราย โดยในปี พ.ศ. 2563 มีผู้เสียหายจำนวน 1664 ราย ปี พ.ศ. 2562 มีผู้เสียหายจำนวน 2423 ราย และสำหรับปี พ.ศ. 2561 มีจำนวนผู้เสียหาย 1679 ราย

อีกทั้งจากสถิติการกลับมากระทำความผิดซ้ำภายใน 1 ปีของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศจากฐานข้อมูลของกรมราชทัณฑ์นั้นพบว่าในปี 2561 มีผู้กลับมากระทำความผิดซ้ำจำนวน 154 ราย ส่วนปี 2562 มีผู้กลับมากระทำความผิดซ้ำจำนวน 180 ราย และในปี 2563 มีผู้กลับมากระทำความผิดซ้ำจำนวน 178 ราย²

จากปริมาณคดีของคดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจารที่มีมากดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงมาตรการที่สำคัญ มาตรการหนึ่งซึ่งสมควรนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาคดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจาร คือ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด และชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยจะมุ่งเน้นที่ความพึงพอใจของผู้เสียหายที่จะได้รับการชดเชยของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ ไม่จำกัดเพียงการชดเชยในรูปแบบของจำนวนเงินเท่านั้น อีกทั้งยังเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้

¹ สำนักงานศาลยุติธรรม. (2563). *หนังสือรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมประจำปี พ.ศ. 2563*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://oppb.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/2085/iid/259900>. [2564, 27 พฤษภาคม].

² กรมราชทัณฑ์. (2563). *ฐานข้อมูลผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.correct.go.th/recstats/index.php/th/sumReportCondition>. [2564, 27 พฤษภาคม].

ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสในการทำความเข้าใจถึงสาเหตุของการกระทำความผิด และผลกระทบของการกระทำความผิดที่ผู้เสียหายได้รับจากการกระทำความผิด อันนำมาซึ่งการหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน ทำให้ผู้เสียหายสามารถให้อภัยแก่ผู้กระทำความผิดได้อย่างแท้จริง

แต่จากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่า ในปัจจุบันยังไม่มีเมื่อนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับคดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจารในกระบวนการยุติธรรมของไทย

จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะสมควรนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับคดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจารซึ่งมีผู้เสียหายหรือเยาวชนเป็นคนที่ก่อ เพราะเนื่องจากการที่กระบวนการดังกล่าวมุ่งแสวงหาทางออกร่วมกันระหว่างผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิดและชุมชน จึงเป็นไปได้ด้วยความสมัครใจของทุกฝ่าย อีกทั้งการที่ผู้กระทำความผิดได้เข้าใจถึงผลกระทบจากการกระทำความผิดของตนที่ได้ก่อไว้กับผู้เสียหาย กระบวนการดังกล่าวจึงมีแนวโน้มที่จะลดการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดได้มากกว่ากระบวนการยุติธรรมปกติ

นอกจากนี้การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับคดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจาร ยังช่วยให้ลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตัดสินของศาลยุติธรรม เพราะเหตุที่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สามารถใช้ได้กับทุกกระบวนการขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมตามปกติ³ ไม่ว่าจะเป็นก่อนการพิจารณาคดีของศาล หรือ ภายหลังการพิจารณาคดีของศาล จึงทำให้คดีอาญุก่อนเข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลได้ อันจะส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมปกติมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีมีคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบน้อยลง เมื่อกระบวนการยุติธรรมปกติมีประสิทธิภาพมากขึ้น ย่อมส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมของประเทศได้รับความเลื่อมใสศรัทธามากขึ้นตามลำดับ

ในด้านค่าใช้จ่ายในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมนั้น เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่ากระบวนการยุติธรรมตามปกติมีค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะค่าจ้างทนายความซึ่งเป็นภาระค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากแก่คู่กรณี ส่งผลให้คู่กรณีซึ่งมีฐานะไม่ร่ำรวยไม่สามารถเข้าถึงทนายความที่มีความรู้ความสามารถได้ เพราะเหตุที่ทนายความเหล่านั้น โดยทั่วไปมีอัตราค่าจ้างในการทำคดีแต่ละคดีในอัตราที่สูงมาก ส่งผลให้กลายเป็นกระบวนการยุติธรรมไปซ้ำเติมผู้เสียหายซ้ำสอง ซึ่งต่างกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีภาระค่าใช้จ่ายน้อย เพราะเน้นความร่วมมือระหว่างผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด คนกลางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

³ ปริญญาพร ภาคสินธุ์. (2558). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในคดีความผิดที่มีลักษณะร้ายแรง*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 19.

และด้วยเหตุที่เป้าหมายสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นั้น คือ การชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นความเสียหายทางทรัพย์สิน ทางกายหรือจิตใจ รวมถึงเกียรติภูมิ อำนาจ สิทธิและความสามัคคี ซึ่งผลลัพธ์ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นั้นเป็นการที่ทำให้ผู้เสียหายพอใจและได้รับการเยียวยาจากผู้กระทำความผิด ซึ่งหมายรวมถึงการได้ระบายความรู้สึกหรือความทุกข์ร้อนที่ตนได้รับและผลที่ตามมาจากการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม⁴ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาของความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจารและสามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ กล่าวคือ กระบวนการยุติธรรมตามปกติแม้ในคดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจารผู้เสียหายจะชนะคดีก็ตาม แต่สิ่งที่ผู้กระทำความผิดได้รับคือการถูกต้องโทษจำคุก และในหลายกรณีแม้ผู้กระทำความผิดถูกจำคุกจากการกระทำความผิดแล้วก็ตามแต่ผู้เสียหายก็ยังคงรู้สึกไม่ได้รับการเยียวยาจากการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด ฉะนั้นการที่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้ระบายความรู้สึกหรือความทุกข์ร้อนที่ตนได้รับ จะช่วยฟื้นฟูเยียวยาผู้เสียหายให้กลับไปอยู่ในใกล้เคียงสภาพเดิมก่อนที่ตนถูกกระทำจากผู้กระทำความผิดมากกว่ากระบวนการยุติธรรมตามปกติ

ดังนั้นจึงสมควรนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับคดีที่เกี่ยวกับการกระทำอนาจาร เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาชดใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และ ช่วยลดการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิด อีกทั้งช่วยฟื้นฟูเยียวยาความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหาย ชุมชนและผู้กระทำความผิดให้กลับมาสมานฉันท์กันอีกครั้งหนึ่ง

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงเห็นว่ามีความสำคัญที่จะศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในชั้นศาลในความผิดอาญาฐานกระทำอนาจารในประเด็นต่อไปนี้

ปัญหาแรก คือ ปัญหาความผิดฐานกระทำอนาจารในทางอาญา

ปัญหาที่สอง คือ การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในชั้นศาล

ด้วยเหตุดังกล่าวในสารนิพนธ์ฉบับนี้จึงจะมุ่งศึกษาถึงการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับคดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจารเพื่อนำมาสู่การพัฒนากฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาในการกระทำความผิดและชดเชยเยียวยาผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถทำให้คู่กรณีทุกฝ่ายที่เป็นคู่ขัดแย้งสมานฉันท์กันได้อย่างแท้จริง อันนำมาซึ่งความสงบสุขภายในสังคม

⁴ณรงค์ ใจหาญ. (2554). กระบวนการยุติธรรมทางเลือกและกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์. *วารสารคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ*, 2(1). หน้า 44.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดคืออาญา กระบวนการยุติธรรมทางอาญา และกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในคดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจาร
2. เพื่อศึกษากฎหมายภายในประเทศ และกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญา และมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจาร
3. เพื่อศึกษาปัญหาของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้บังคับในชั้นศาลกับคดีความผิดฐานกระทำอนาจารในประเทศไทย และต่างประเทศ
4. เพื่อให้ได้แนวทางและข้อเสนอแนะการแก้ไขกฎหมายอาญาในความผิดฐานกระทำอนาจาร โดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้บังคับในชั้นศาล

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

กระบวนการยุติธรรมปกติยังไม่สามารถทำให้ผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจารสามารถกลับคืนสู่สภาวะเดิมเช่นก่อนที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายในประเทศไทยยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจารได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในคดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจาร จึงน่าจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่กระบวนการยุติธรรมตามปกติไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาวัตถุประสงค์การลงโทษทางอาญา ความรับผิดเกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจารตามมาตรา 278 และมาตรา 279 แนวคิด ทฤษฎีของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และศึกษาการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในคดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจารในต่างประเทศพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมให้แก่การใช้ในประเทศไทย โดยศึกษาจากกฎหมายภายในประเทศ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 พระราชบัญญัติใกล้เกลี่ยขื่อพิพาท พ.ศ. 2562 ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่า

ด้วยการไต่เถียงและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ พ.ศ. 2555 ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไต่เถียง และกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ กฎหมายของแคนาดา กฎหมายของราชอาณาจักรนิวซีแลนด์ และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยใช้วิธีการศึกษาแบบการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ซึ่งค้นคว้าจากหนังสือ บทความทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ข่าวทางการศึกษาต่างๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมถึงการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายและคำพิพากษาต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์สรุปและเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมกับกรณีของประเทศไทย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึง แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดคดีอาญา กระบวนการยุติธรรมทางอาญา และกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในคดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจาร
2. ทำให้ทราบถึงกฎหมายภายในประเทศ และกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญา และมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจาร
3. ทำให้ทราบถึงปัญหากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้บังคับกับคดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจารในประเทศไทย และต่างประเทศ
4. ทำให้ได้แนวทางและข้อเสนอแนะการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับคดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจารให้เหมาะสมกับประเทศไทย

1.7 คำนียามศัพท์

“กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” หมายความว่า กระบวนการที่สร้างความสมานฉันท์ระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด โดยกระบวนการดังกล่าวอาศัยวิธีการการมีส่วนร่วมจากหลากหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็น ฝ่ายผู้เสียหาย ฝ่ายผู้กระทำความผิด ชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกระบวนการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์นอกจากเพื่อให้ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดได้กลับมาสมานฉันท์กันอีกครั้งหนึ่ง ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อชดเชยเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายและแก้ไข

ผู้กระทำความผิดไม่ให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำ โดยให้โอกาสผู้กระทำความผิดสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อีกครั้งหนึ่งด้วย